

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของภาคตะวันออก มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ 2 ประการ คือ เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของภาคตะวันออก และศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของภาคตะวันออก ตามทัศนะของฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ และครูผู้สอน

การศึกษารูปแบบการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของภาคตะวันออก ผู้วิจัยได้ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ให้สมบูรณ์มากขึ้น โดยรอบแรกเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) โครงสร้างคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ได้มาจากแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของกรมวิชาการ โดยผู้วิจัยวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในระบบแล้วถามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิรอบที่ 1 ใช้เวลาตั้งแต่วันที่ 19 พฤศจิกายน 2545 ถึงวันที่ 26 ธันวาคม 2545 รวม 8 สัปดาห์ ผลการสัมภาษณ์นำมาสร้างข้อความได้ 95 ข้อ นำข้อความนั้นมาสร้างเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เพื่อนำไปสอบถามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิในรอบที่ 2 ผู้วิจัยใช้วิธีส่งแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านทางไปรษณีย์ โดยได้สอดซองเปล่าติดแสตมป์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิส่งแบบสอบถามกลับให้ผู้วิจัย การเก็บข้อมูลในรอบนี้ใช้เวลาตั้งแต่วันที่ 27 ธันวาคม 2545 ถึงวันที่ 12 มกราคม 2546 รวมเวลา 17 วัน

หลังจากที่ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 18 ท่านแล้ว ได้นำคำตอบของผู้ทรงคุณวุฒิไปคำนวณหาค่ามัธยฐาน (median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range) เพื่อดูค่ากลางของข้อมูลและค่าความสอดคล้องของคำตอบแล้วคัดเลือกข้อที่มีค่ามัธยฐาน ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไปและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 ได้จำนวนทั้งสิ้น 80 ข้อ นำแบบสอบถามที่ปรับใหม่จำนวน 80 ข้อ ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ ครูผู้สอน ในโรงเรียนภาคตะวันออก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จากโรงเรียนประถมศึกษา ช่วงชั้นที่ 1-2 จำนวน 21,215 คน โรงเรียนมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 3-4 จำนวน 7,915 คน รวมทั้งสิ้น 29,130 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ และครูผู้สอน

ในโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงใต้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) จากโรงเรียนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ตามเกณฑ์การกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 608) ได้กลุ่มตัวอย่าง ช่วงชั้นที่ 1 – 2 จำนวน 275 คน และช่วงชั้นที่ 3 – 4 จำนวน 103 คน รวมทั้งสิ้น 378 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของภาคตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วย คำถาม 7 ด้าน คือ การเตรียมความพร้อม การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การดำเนินการใช้หลักสูตร การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การสรุปผลการดำเนินงานและ การปรับปรุงพัฒนา

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดย

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของภาคตะวันออกเฉียงใต้ ถึงผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด และ ผู้อำนวยการโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามให้แก่ครูในโรงเรียน
2. จัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 378 ฉบับ ไปยัง ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ และครูผู้สอนในโรงเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างตามจังหวัดต่าง ๆ ทางไปรษณีย์พร้อมสอดซองเปล่าติดแสตมป์ให้ส่งกลับถึงผู้วิจัย ซึ่งได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งโดยได้รับแบบสอบถามคืนกลับมาทั้งสิ้น 378 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของภาคตะวันออกเฉียงใต้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows สถิติที่ใช้ คือ การหาค่ามัธยฐาน (median) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range) ค่าคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของภาคตะวันออกเฉียงใต้ ผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย

1.1.1 สร้างความตระหนัก

- 1.1.1.1 จัดให้มีการอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ ชี้แจงให้ ครูอาจารย์ผู้เกี่ยวข้องรับทราบเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1.1.2 จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ

1.1.2 พัฒนาบุคลากร

1.1.2.1 อบรม สัมมนาโดย เชิญวิทยากรให้ความรู้และฝึกปฏิบัติในการจัดทำ
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1.2.2 ส่งเสริมให้บุคลากรศึกษาเอกสาร/ชุดฝึกอบรมหลักสูตรการศึกษาขั้น
พื้นฐานด้วยตนเอง

1.1.2.3 ส่งบุคลากรไปอบรมแล้วจัดประชุมสัมมนาผู้ร่วมงาน

1.1.3 การแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา

1.1.3.1 ศึกษาคุณสมบัติกรรมการสถานศึกษาและ หลักเกณฑ์การแต่งตั้ง

1.1.3.2 สรรหากรรมการตามหลักเกณฑ์ด้วยวิธีการที่หลากหลายจากบุคคล
ในท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.1.3.3 เสนอแต่งตั้งกรรมการสถานศึกษาตามระเบียบ

1.1.4 การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ

1.1.4.1 ศึกษารูปแบบการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่ดี

1.1.4.2 รวบรวมจัดเก็บข้อมูลทั้งด้านชุมชน ผู้เรียน โดยละเอียด เที่ยงตรงอย่าง
มีระบบ และเป็นปัจจุบัน

1.1.4.3 พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้ ถูกต้อง และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

1.1.4.4 สร้างเครือข่ายระบบข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง

1.1.5 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ

1.1.5.1 วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของสภาพปัญหา

1.1.5.2 กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน

1.1.5.3 จัดทำแผนปฏิบัติการที่สามารถปฏิบัติได้จริงสอดคล้องกับ พ.ร.บ.
การศึกษาและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย

1.2.1 จัดทำสาระของหลักสูตร

1.2.1.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึง
ประสงค์ โครงสร้าง สาระ มาตรฐานของหลักสูตรแม่บท เวลาเรียนของแต่ละช่วงชั้น

1.2.1.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ความพร้อมของโรงเรียน ด้านบุคลากร อุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น

1.2.1.3 บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมระดมความคิดเห็นและให้ข้อมูลประกอบการเขียนสาระหลักสูตร

1.2.1.4 คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ความต้องการของชุมชนแล้วกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ร่วมกัน

1.2.1.5 จัดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาหรือ กรรมการด้านวิชาการกำกับดูแลเรื่องหลักสูตร

1.2.1.6 กำหนดมาตรฐาน คุณภาพ ช่วงชั้น เวลาเรียนตามความจำเป็นของ เนื้อหาสาระและช่วงชั้น

1.2.1.7 จัดทำสาระของหลักสูตรสอดคล้องกับสาระโครงสร้างของหลักสูตร แม่บท และความต้องการของท้องถิ่น

1.2.1.8 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นแล้วนำมากำหนดเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาคให้เหมาะสม

1.2.1.9 กำหนดมาตรฐานกลุ่มสาระจัดแบ่งตามจุดประสงค์รายภาค/รายปี

1.2.1.10 สาระหลักสูตรมีความเหมาะสมด้าน เวลา วัสดุ ระดับความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของท้องถิ่น

1.2.1.11 สาระหลักสูตรเป็นไปตามแนวนโยบายและความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

1.2.1.12 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เป็นหน้าที่ของผู้สอนต้องทำตามหลักวิชาการ และสามารถนำไปปฏิบัติได้

1.2.1.13 นำเนื้อหาสาระการเรียนรู้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เขียนเป็นความเรียง 3 ส่วน คือเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ขอบข่ายกิจกรรม และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1.2.1.14 กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้จากขอบข่ายสาระการเรียนรู้ เป็นหน่วยการเรียนรู้ กำหนดสาระการเรียนรู้แต่ละหน่วย จำนวนชั่วโมง และจำนวนแผนการเรียนรู้

1.2.1.15 ศึกษาจุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชา ชีตการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาใช้ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

1.2.2 จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.2.2.1 ประชุมชี้แจงคณะครู ผู้เรียน ผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2.2.2 ดำเนินการ โดยครูเป็นฝ่ายอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนริเริ่ม
ดำเนินการโดยผู้เรียนหรือกลุ่มผู้เรียน

1.2.2.3 จัดให้มีคณะกรรมการเพื่อกำหนดกรอบแนวทางและดำเนินการ
ส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยยึดหลักสูตรแม่บท

1.2.2.4 จัดให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะและความ
แตกต่างระหว่างบุคคล

1.3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย

1.3.1 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

1.3.1.1 จัดสภาพของโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้

1.3.1.2 ระดมทรัพยากรเพื่อสร้างบรรยากาศ ด้านสถานที่ให้น่าดู น่าอยู่ น่ามอง

1.3.1.3 จัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.3.1.4 จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง จากธรรมชาติ การปฏิบัติจริงมากที่สุด

ชุด

1.3.2 การจัดหา เลือก ใช้ ผลิต และพัฒนาสื่อ

1.3.2.1 บุคลากรจัดหาสื่อร่วมกันและขอความร่วมมือจากชุมชน

1.3.2.2 ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

1.3.2.3 จัดหาสื่อธรรมชาติ พัฒนาวัสดุเหลือใช้ที่หาได้ในท้องถิ่นทำให้เป็น

ประโยชน์

1.3.3 การจัดกระบวนการเรียนรู้

1.3.3.1 วางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระ

1.3.3.2 จัดกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้นักเรียนรู้จักวิธีการ
เรียนรู้ด้วยตนเอง ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

1.3.3.3 ใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลาย สอดคล้องกับจุดประสงค์เนื้อหาและ

ผู้เรียน

1.3.3.4 จัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกและ

ปฏิบัติ

1.3.4 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.3.4.1 วิเคราะห์กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่

โรงเรียนกำหนด

1.3.4.2 วางแผนจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีความรู้ คู่คุณธรรมตลอดหลักสูตรทุก

สาระ

1.3.4.3 จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความสนใจความถนัด ความสามารถ และความต้องการของผู้เรียน

1.3.5 การวัดผลประเมินผล

1.3.5.1 คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการของสถานศึกษากำหนดรูปแบบและระเบียบประเมินผลของสถานศึกษา

1.3.5.2 ผู้สอนจัดการเรียนการสอนตรวจสอบพัฒนาการของผู้เรียนและประเมินตามสภาพจริง

1.3.5.3 จัดให้มีการวัดผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน เพื่อการปรับปรุงพัฒนาและตัดสินผลการเรียน

1.3.5.4 หัวหน้าสถานศึกษาอนุมัติผลการเรียนและสถานศึกษารายงานผลการประเมิน

1.3.6 การแนะแนว

1.3.6.1 จัดให้มีผู้รับผิดชอบโดยเฉพาะอย่างเป็นทางการ คือครูแนะแนวให้เป็นที่ปรึกษาทั้งเรื่องส่วนตัว การเรียน และอาชีพ

1.3.6.2 ครูทุกคนเป็นครูแนะแนว ศึกษาภูมิหลังของเด็กเพื่อหาแนวทางแก้ไข

1.3.6.3 จัดเป็นกิจกรรมร่วมกับชุมชนโดยเชิญผู้ประกอบการมาให้การแนะแนวอาชีพแก่เด็ก

1.3.6.4 เชิญศิษย์เก่าที่ประสบผลสำเร็จในการศึกษามาให้คำแนะนำแก่รุ่นน้อง

1.3.7 การนิเทศ กำกับ ติดตาม

1.3.7.1 ผู้บริหารจัดการทีมนิเทศภายใน จัดทำแผนนิเทศให้ชัดเจน ให้ครูทราบล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ

1.3.7.2 นำผลการนิเทศมาประชุมอภิปรายหลังการนิเทศ

1.3.7.3 นิเทศอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง อย่างเที่ยงตรง เชื่อถือได้

1.3.7.4 นิเทศโดยการสำรวจ สอบถามและการเยี่ยมชั้นเรียน

1.3.8 การวิจัยเพื่อพัฒนา

1.3.8.1 ให้นักลากรมีความรู้เรื่องการวิจัย ในลักษณะการประชุมปฏิบัติการกลุ่มย่อย

1.3.8.2 ศึกษาวิธีการกำหนดปัญหา สร้างเครื่องมือ ดำเนินการ และสรุป
อภิปรายผลการวิจัย

1.3.8.3 ทำการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

1.4 การดำเนินการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย

1.4.1 ดำเนินการใช้หลักสูตรตามขั้นตอนวิธีการที่กำหนดในการวางแผนการใช้
หลักสูตร

1.4.2 บุคลากรในโรงเรียนต้องมีการประเมินตนเองเป็นระยะ เพื่อนำผลการ
ประเมินมาพัฒนา

1.4.3 บันทึกข้อดี ข้อเสีย ข้อเสนอแนะ เพื่อแก้ไขปรับปรุง

1.4.4 มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อมีส่วนร่วมในการพิจารณา
และทราบความก้าวหน้าในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

1.4.5 ระดมงบประมาณจากชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การใช้หลักสูตร
สถานศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ประกอบด้วย

1.5.1 ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานและติดตามผลการเรียนของ
นักเรียน

1.5.2 นิเทศเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินการ

1.5.3 จัดให้มีการประเมินผลการใช้หลักสูตร

1.6 การสรุปผลการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1.6.1 สถานศึกษาต้องจัดระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานผล

1.6.2 จัดตั้งคณะทำงานสรุปผลการดำเนินงานการพัฒนาหลักสูตร

1.6.3 รายงานกรรมการต้นสังกัด ชุมชน เผยแพร่ทั่วไป

1.6.4 จัดทำเอกสารรายงานการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

1.6.5 จัดทำเอกสารรายงานผลการเรียนของนักเรียนประชาสัมพันธุ์ให้ผู้ปกครอง
รับรู้

1.7 การปรับปรุงพัฒนา ประกอบด้วย

1.7.1 สำรวจความคิดเห็นเพื่อร่วมกันปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร

1.7.2 สรุปปัญหาอุปสรรคจากการใช้หลักสูตร โดยพิจารณาจากกระบวนการใช้
หลักสูตรและคุณภาพ และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

1.7.3 ประเมินตนเองของสถานศึกษาและนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงพัฒนา

หลักสูตร

1.7.4 ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการแล้วนำมาปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ

2. ความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 77 ข้อ และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบประเด็นที่ควรอภิปรายดังต่อไปนี้

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. ด้านการเตรียมความพร้อม การเตรียมความพร้อม ประกอบด้วย การสร้างความตระหนัก การพัฒนาบุคลากร การแต่งตั้งกรรมการสถานศึกษา การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ เหตุผลสำคัญประกอบการเสนอรูปแบบได้แก่

1.1 การสร้างความตระหนัก รูปแบบการสร้าง ความตระหนัก ประกอบด้วย จัดให้มีการอบรม สัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ ชี้แจงให้ ครูอาจารย์ ผู้เกี่ยวข้องรับทราบเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ ทั้งนี้เพราะการจะดำเนินกิจกรรมอะไรก็ตามต้องเตรียมความพร้อมก่อนเป็นสิ่งแรก กิจกรรมอื่น ๆ หรือภารกิจอื่น ๆ ที่ต่อเนื่องกันจึงจะมีผลสำเร็จดีไปด้วย เช่นเดียวกับการพัฒนาหลักสูตร ก่อนการจัดนำหลักสูตรการศึกษาจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อน ซึ่งประกอบด้วยความพร้อมหลาย ๆ ด้าน เช่น การสร้างความตระหนัก กลิ่น สระทองเนียม (2545, หน้า 10) อธิบายว่าสถานศึกษาต้องสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนให้เห็นความสำคัญและร่วมมือกันพัฒนาจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา ครูและผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องรู้เข้าใจและต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น ครูผู้สอนจะต้องตระหนักเกี่ยวกับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กัน ได้แก่ การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาตนเอง การพัฒนางาน การพัฒนานักเรียน การพัฒนาเครือข่าย และเพื่อนครูผู้ร่วมงาน การพัฒนาโรงเรียนและชุมชน บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนต้องเปิดใจกว้าง คิดอย่างมีเหตุผลโดยคิดถึงประโยชน์ของเด็กเป็นที่ตั้ง แล้วก็จะทำให้การดำเนินงานสำเร็จลงได้ ความพร้อมจึงถือเป็นภาระอันใหญ่หลวงของครูและผู้บริหาร โรงเรียนต้องเตรียมพร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้ก้าวได้ทันในทุกเรื่องที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเป็นเรื่องการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การปฏิรูปของหลักสูตรใหม่ การจัดทำ

หลักสูตรท้องถิ่นที่จะนำมาใช้เป็นส่วนเสริมเพิ่มเติมให้กับเด็ก การวัดผลประเมินผลตามสภาพเป็นจริง ดังนั้นผลการวิจัยจึงพบว่า รูปแบบการสร้างความรู้ความตระหนัก คือ จัดให้มีการอบรมสัมมนา ประชุมเชิงปฏิบัติการ และทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ

1.2 การพัฒนาบุคลากร รูปแบบการพัฒนาบุคลากรประกอบด้วย การอบรมสัมมนา โดยเชิญวิทยากรให้ความรู้และฝึกปฏิบัติในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริมให้บุคลากรศึกษาเอกสาร/ชุดฝึกอบรมหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยตนเอง และส่งบุคลากรไปอบรมแล้วจัดประชุมสัมมนาผู้ร่วมงาน ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาต้องดำเนินการจัดทำหลักสูตรขึ้นใช้เองซึ่งเป็นเรื่องใหม่สำหรับบุคลากรในสถานศึกษาที่ต้องระดมความคิดในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย กรมวิชาการ (2544, หน้า 2) มีแนวทางการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและ มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดไว้เฉพาะ มาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้น ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้สถานศึกษาเพิ่มเติม จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้เข้าใจตรงกัน โดยการอบรม สัมมนา ซึ่งสอดคล้องกับ กมล ภูประเสริฐ (2544, หน้า 72) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรโดยการไปประชุม อบรม สัมมนา หรือประชุมปฏิบัติการ การรวบรวมเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ให้บุคลากรได้ศึกษาค้นคว้า การเผยแพร่แนวความคิดใหม่ ๆ แก่บุคลากร โดยผู้บริหารและบุคคลที่ได้ศึกษาค้นคว้า หรือได้จากการประชุม อบรม/สัมมนา/ปฏิบัติการ นำมาเผยแพร่ เพื่อให้บุคลากรอื่น ๆ ได้เรียนรู้ไปด้วย และสอดคล้องกับ สมบัติ บุญประโคน (2545, หน้า 2) กล่าวว่า สถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการศึกษาจะต้องศึกษารอบของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เข้าใจเป็นอย่างดี ถ้าสถานศึกษาใดบุคลากรยังไม่มีความรู้ในเรื่องนี้ ควรจัดอบรม หรือใช้วิธีการที่จะให้บุคลากรมีความรู้ให้ได้ เพื่อไม่ให้เกิดอุปสรรคในการจัดทำสาระของหลักสูตรได้ ดังนั้น ผลการวิจัยนี้จึงพบว่ารูปแบบการพัฒนาบุคลากรคือ การอบรมสัมมนาและการจัดทำเอกสารให้บุคลากรศึกษาด้วยตนเอง มีคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรเหล่านั้น

1.3 การแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา รูปแบบการแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษาประกอบด้วย ศึกษาคุณสมบัติกรรมการสถานศึกษาและ หลักเกณฑ์การแต่งตั้ง สรรหากรรมการตามหลักเกณฑ์ด้วยวิธีที่หลากหลายจากบุคคลในท้องถิ่น ที่มีความรู้ความสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เสนอแต่งตั้งกรรมการสถานศึกษาตามระเบียบ ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารงานของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระเบียบกระทรวง, 2543) โดยจะเป็นการบริหารงานภายใต้ คณะกรรมการสถานศึกษามีจำนวนตั้งแต่ 7 – 15 คน ตามความเหมาะสมของแต่ละสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กร ชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาจะมีอำนาจหน้าที่ ในการให้ความเห็นชอบนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ส่งเสริมงานวิชาการ ของสถานศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน ให้ความเห็นชอบการขอจัดตั้งงบประมาณ เงินอุดหนุนทั่วไป และเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณของสถานศึกษา และสอดคล้องกับ อุตสาหกรรม (2542, หน้า ข) ได้ประมวลแนวคิดของนักวิชาการและองค์กรต่าง ๆ จำนวนมาก สรุปไว้ว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นกลยุทธ์ในการปรับปรุงการศึกษาโดยเปลี่ยน อำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจจากส่วนกลางไปยังแต่ละโรงเรียน โดยให้คณะกรรมการโรงเรียน (school council หรือ school board) ซึ่งประกอบด้วย ผู้ปกครอง ครู สมาชิกในชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ศิษย์เก่า และผู้บริหารโรงเรียน (บางโรงเรียนมีตัวแทนนักเรียนเป็นกรรมการด้วย) ได้มีอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับ งบประมาณ บุคลากร และวิชาการ โดยให้เป็นไปตามความต้องการของนักเรียนผู้ปกครอง และ ชุมชน หลักการสำคัญในการบริหารแบบ school – based management เช่น หลักการมีส่วนร่วม (participation or collaboration or involvement) เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีส่วนร่วมในการบริหาร ตัดสินใจ และร่วมจัดการศึกษา การที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการ ศึกษา จะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและจะรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น ดังนั้นผลการวิจัย ที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอมาคือ รูปแบบการแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา ต้องศึกษาคุณสมบัติ กรรมการสถานศึกษาและหลักเกณฑ์การแต่งตั้ง สรรหากรรมการตามหลักเกณฑ์ด้วยวิธีที่หลากหลายจากบุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.4 การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ รูปแบบการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศประกอบด้วย ศึกษารูปแบบการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่ดี รวบรวมจัดเก็บข้อมูลทั้งด้านชุมชน ผู้เรียนโดยละเอียดเที่ยงตรงอย่างมีระบบ และเป็นปัจจุบัน พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้ ถูกต้อง และเป็น ปัจจุบัน สร้างเครือข่ายระบบข้อมูลสารสนเทศกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะ การจัดระบบ ข้อมูลสารสนเทศเป็นสิ่งจำเป็นในการบริหารงาน โดยเฉพาะถ้าข้อมูลนั้นมีการจัดระบบที่ดี มี ความชัดเจนและสะดวกในการเรียกใช้ก็สามารถใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจที่ถูกต้อง ช่วยในการ วางแผนที่ดี ช่วยให้การดำเนินงานและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดและพัฒนาระบบ สารสนเทศที่มีคุณภาพ จึงเป็นสิ่งที่สถานศึกษาควรจัดกระทำ สอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ พราวศรี และคณะ (2544, หน้า 9) ได้กล่าวถึงการสร้างระบบสารสนเทศให้มีคุณภาพ (information quality)

ควรคำนึงถึงปัจจัยต่อไปนี้เป็นข้อ ท้นต่อเหตุการณ์ ถูกต้องแม่นยำ มีการตรวจสอบ สมบูรณ์/ครอบคลุม ยืดหยุ่น ตรงความต้องการ ชัดเจน และเรียกใช้ง่าย, รวดเร็ว หากโรงเรียนมีข้อมูลหรือระบบสารสนเทศที่ดีทันสมัยมีประสิทธิภาพก็จะช่วยให้การตัดสินใจมีความละเอียดรอบคอบตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด และ กมล ภูประเสริฐ (2544, หน้า 77) ได้กล่าวว่าสารสนเทศ มีความสำคัญมาช้านาน เมื่อมาถึงยุคปัจจุบันและต่อไปในอนาคต ยังมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น เพราะยุคนี้ได้ชื่อว่าเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร มีความรวดเร็ว แพร่กระจายอย่างกว้างขวาง จนสามารถรับรู้กันได้ทันทีทั่วโลก ระบบข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษา หมายถึงระบบการดำเนินงานในการรวบรวม ข้อมูล วิเคราะห์ จัดเก็บ การใช้ข้อมูลและสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ต่อครู อาจารย์ ผู้บริหาร ผู้เรียน ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ จึงต้องมีขั้นตอนในการดำเนินงานเช่นเดียวกับงานอื่น ๆ คือมีการวางแผน มีการดำเนินงานและมีการประเมินผล ข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพ จะต้องมีความถูกต้อง ท้นต่อสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน และตรงกับความต้องการใช้ประโยชน์ ข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการที่มีความต้องการสูง ได้แก่ ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผลการเรียน และการพัฒนานักเรียน ดังนั้นผลการวิจัยที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอมาคือ รูปแบบการจัดข้อมูลสารสนเทศที่ดี ต้องละเอียด ชัดเจน และเป็นปัจจุบัน

1.5 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ รูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพประกอบด้วย วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของสภาพปัญหา กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน จัดทำแผนปฏิบัติการที่สามารถปฏิบัติได้จริงสอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษา และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เพราะ การกำหนดวิสัยทัศน์เป็นวิธีการหนึ่งในการตั้งเป้าหมายการทำงานในยุคที่มีการแข่งขันกันทุกรูปแบบของสังคมสมัยใหม่ ถ้าผู้บริหารหรือผู้นำสถานศึกษาขาดการมองภาพอนาคตด้วยการกำหนดวิสัยทัศน์ในการทำงานแล้ว โอกาสที่จะพัฒนาให้สถานศึกษาก้าวหน้าก็จะทำได้ยากมาก วันทนา เมืองจันทร์ (2542, หน้า 50) กล่าวว่า วิสัยทัศน์นั้นจะชี้ให้เห็นขอบข่ายของงานที่จะต้องทำ เสริมสร้างความเข้าใจ ช่วยให้ครูอาจารย์บุคลากรทุกคนได้รับรู้เรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ ทิศทางเป้าหมายในการทำงาน (goals) แผนงาน (plans) การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวก (resource allocations) การตัดสินใจสั่งการ (decision) ลำดับก่อนหลังในการทำงาน (priorities) วิธีการกำหนดวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ ผู้บริหารและครูควรร่วมมือกันโดยใช้เทคนิค (SWOT) โดยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกสถานศึกษา แต่ส่งผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมต่อสถานศึกษา ศูนย์ประสานงานปรับระบบงบประมาณ (2545, หน้า 94-99, 113-114) กล่าวว่าไว้ว่าการวิเคราะห์ตำแหน่งสถานภาพของโรงเรียน (SWOT analysis) เป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง -

จุดอ่อนโอกาส – ภัยอุปสรรค โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินสถานภาพของสภาพสิ่งแวดล้อมภายในระหว่างจุดแข็งและจุดอ่อนและผลการประเมินสถานภาพของสภาพแวดล้อมภายนอกระหว่างโอกาสและภัยอุปสรรค โดยกำหนดสถานภาพของสภาพแวดล้อมภายในระหว่างจุดแข็งและจุดอ่อนว่ามีสถานภาพโน้มเอียงไปในทางเด่นหรือด้อยและกำหนดสถานภาพของสภาพแวดล้อมภายนอกระหว่างโอกาสและภัยอุปสรรคว่าสถานภาพโน้มเอียงไปในทางที่เอื้อหรือไม่เอื้อ ซึ่งทำให้เกิดกรณีโน้มเอียงเป็น 4 กรณี กรณี เอื้อแต่แข็ง ควรจะเลือกกลยุทธ์เชิงรุก คือการสร้างเติบโต (growth strategies) การพัฒนาเช่น การขยายชั้นเรียน กรณี ไม่เอื้อแต่อ่อน ควรเลือกกลยุทธ์การตัดทอน (retrenchment strategies) โดยการตัดบางกิจกรรมออกไป กรณี ไม่เอื้อแต่แข็ง และ เอื้อแต่อ่อน ควรจะเลือกกลยุทธ์การรักษาเสถียรภาพ (stability strategies) โดยการเลือกดำเนินงานชนิดของกิจการหรือประเภทของกิจการที่กำลังดำเนินอยู่ และจะไม่ขยายไปดำเนินกิจกรรมประเภทอื่น และยังได้กล่าวถึง การวางแผนกลยุทธ์ (strategic planning) ว่าด้วยการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน กำหนดพันธกิจของโรงเรียน และกำหนดเป้าประสงค์ของโรงเรียน ให้สอดคล้องกับพันธกิจและวิสัยทัศน์ เพื่อใช้เป็นกรอบขึ้นำการกำหนด กลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ รวมทั้งเป็นพื้นฐานสำหรับการประเมินผล ความสำเร็จขององค์กรและกระบวนการดำเนินงาน ดังนั้นผลการวิจัยจึงพบว่ารูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพประกอบด้วย วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของสภาพปัญหา กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน

2. การจัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย จัดทำสาระของหลักสูตร และ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า

2.1 จัดทำสาระของหลักสูตร รูปแบบการจัดทำสาระของหลักสูตรประกอบด้วย วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้าง สาระมาตรฐานของหลักสูตรแม่บท เวลาเรียนของแต่ละช่วงชั้น วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ความพร้อมของโรงเรียน ด้านบุคลากร อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมระดมความคิดเห็นและให้ข้อมูลประกอบการเขียนสาระหลักสูตร คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ความต้องการของชุมชนแล้วกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ร่วมกัน จัดให้มี คณะกรรมการสถานศึกษาหรือ กรรมการด้านวิชาการกำกับดูแลเรื่องหลักสูตร กำหนดมาตรฐาน คุณภาพช่วงชั้น เวลาเรียน ตามความจำเป็นของเนื้อหาสาระและช่วงชั้น จัดทำสาระของหลักสูตร สอดคล้องกับสาระโครงสร้างของหลักสูตรแม่บท และความต้องการของท้องถิ่น วิเคราะห์ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นแล้วนำมากำหนดเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปี/

วิทยานิพนธ์ให้เหมาะสม กำหนดมาตรฐานกลุ่มสาระ จัดแบ่งตามจุดประสงค์รายภาค/รายปี สาระ
 หลักสูตรมีความเหมาะสมด้าน เวลา วั้ย ระดับความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของ
 ท้องถิ่น สาระหลักสูตรเป็นไปตามแนวนโยบายและความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น การจัดทำ
 แผนการจัดการเรียนรู้เป็นหน้าที่ของผู้สอนต้องทำตามหลักวิชาการ และสามารถนำไปปฏิบัติได้
 นำเนื้อหาวิชาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เขียนเป็นความเรียง 3 ส่วนคือเนื้อหาสาระรายวิชา
 ขอบข่ายกิจกรรม และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้จากขอบข่ายสาระการ
 เรียนรู้ เป็นหน่วยการเรียนรู้ กำหนดสาระการเรียนรู้แต่ละหน่วย จำนวนชั่วโมง และจำนวนแผน
 การเรียนรู้ และศึกษาจุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชา ยึดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็น
 สำคัญ มาใช้ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจาก คณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรและ
 งานวิชาการสถานศึกษาและคณะกรรมการระดับกลุ่มวิชา จะต้องดำเนินการจัดทำสาระของ
 หลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2545, หน้า 8-12) ได้ให้หลักการจัดทำสาระ
 ของหลักสูตรสถานศึกษาไว้ดังต่อไปนี้คือ กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค
 โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาจัดเป็น
 ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค ที่ระบุถึงความรู้ ความสามารถของผู้เรียนและคุณธรรม
 จริยธรรม ค่านิยม ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละปีหรือภาคนั้น กำหนดสาระการเรียนรู้
 รายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้ และให้
 สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นรวมทั้ง
 สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน กำหนดเวลาเรียนและจำนวน
 หน่วยกิต สำหรับสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค ดังนี้ ช่วงชั้นที่ 1 – 3 กำหนดสาระการเรียนรู้
 เป็นรายปี และกำหนดจำนวนคาบเวลาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและ
 สาระการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่ 4 ม. 4 – 6 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายภาค และกำหนดจำนวน
 หน่วยกิตให้เหมาะสม การจัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยการนำเอาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือ
 รายภาค สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้มาเขียน
 เป็นคำอธิบายรายวิชาประกอบด้วยชื่อรายวิชา จำนวนเวลาหรือจำนวนหน่วยกิต มาตรฐานการ
 เรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ นำสาระการเรียนรู้รายปี
 หรือรายภาคที่กำหนดไว้บูรณาการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อย ๆ เพื่อสะดวกในการจัดการเรียน
 รู้และผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม หน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยประกอบด้วย มาตรฐานการ
 เรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และจำนวนเวลาสำหรับการจัดการเรียนรู้ เมื่อเรียนรู้ครบทุกหน่วยย่อยแล้ว
 ผู้เรียนสามารถบรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคของทุกรายวิชา การจัดทำแผน
 การจัดการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชา รายปี หรือรายภาค แต่ละหน่วยการเรียนรู้

กำหนดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน ดังนั้น ผลการวิจัยที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอมา มีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดทำสาระหลักสูตรของกรมวิชาการ

2.2 จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนประกอบด้วย ประชุมชี้แจงคณะครู ผู้เรียน ผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการโดยครูเป็นฝ่ายอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียน ริเริ่มดำเนินการ โดยผู้เรียนหรือกลุ่มผู้เรียน จัดให้มีคณะกรรมการเพื่อกำหนดกรอบแนวทางและ ดำเนินการ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยยึดหลักสูตรแม่บท จัดให้ผู้เรียนเข้าร่วม กิจกรรมเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะและความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งนี้เพราะ กิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน ได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติม จากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่ เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจ อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ใน คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของ กรมวิชาการ (2545, หน้า 3, 12) ได้ให้ขั้นตอนดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้ ประชุมชี้แจงครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐาน สำรวจความพร้อมของสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น สภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน บูรณาการวิชากับชีวิตจริง ให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต บิดหลัก การมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ดังนั้นผลการวิจัยจึงพบว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย ประชุมชี้แจงคณะครู ผู้เรียน ผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะและความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ จัดหา เลือก ใช้ ผลิต และพัฒนาสื่อ จัดกระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การวัดผล ประเมินผล การแนะแนว การนิเทศ กำกับ ติดตาม และการวิจัยเพื่อพัฒนา เหตุผลสำคัญประกอบ การเสนอรูปแบบได้แก่

3.1 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ รูปแบบการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ประกอบด้วย จัดสภาพของโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ระดมทรัพยากรเพื่อจัดสร้างบรรยากาศ ด้านสถานที่ ให้น่าดู น่าอยู่ น่านั่ง จัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ของผู้เรียน จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง จากธรรมชาติ จากการปฏิบัติจริงมากที่สุด ทั้งนี้ เพราะ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ เกี่ยวข้องกับการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เป็นส่วนหนึ่ง

ของการพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากว่าสิ่งแวดล้อมในส่วนที่เป็นทั้งสิ่งแวดล้อมจริง ๆ และสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการรับรู้ จะมีผลต่อสภาพการเรียนรู้ เพราะความรู้สึกของคนที่มีต่อสถานที่ ย่อมแตกต่างกัน เช่นความรู้สึกของคนเมื่ออยู่ในวัดย่อมแตกต่างจากความรู้สึกในขณะที่อยู่ในสนามกีฬา บรรยากาศมีผลทำให้เกิดแรงผลักดันมากมาย โรงเรียนสมัยก่อนสร้างบรรยากาศเฉพาะการฟังและการบอกเล่าเท่านั้น ผิดกับโรงเรียนสมัยใหม่ ซึ่งเป็นที่รวมของกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย นอกเหนือจากการบอก การฟัง ทั้งนี้เป็นผลเนื่องจากการพัฒนาหลักสูตร ในแนวใหม่นั้นเอง สอดคล้องกับชาลัญชัย อาจินสมจาร (2544, หน้า 42) สรุปว่า บรรยากาศในชั้นเรียนที่ดีและสิ่งแวดล้อมที่ร่มรื่นสามารถทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการโดยเฉลี่ยสูงขึ้น อัตราการมาเรียนสูง นักเรียนมีปัญหาทางวินัยน้อยลง อัตราการออกกลางคันต่ำ การทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียนมีน้อย และการกระทำผิดมีอัตราต่ำเป็นผลให้นักเรียนมีความสุข ความมั่นใจ และภูมิใจในโรงเรียนของตัวเอง และสอดคล้องกับ สุรศักดิ์ หลาบลมาลา (2543, หน้า 52) ที่เสนอแนะวิธีการปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียนโดยวิธีปรับสภาพแวดล้อมการสอนว่า เป็นทางเลือกที่ค่อนข้างจะมีความหวัง ใช้กับนักเรียนที่มีความต้องการแตกต่างกันในแต่ละบุคคลได้อย่างหลากหลาย รวมทั้งนักเรียนซึ่งมีสติปัญญาเป็นเลิศ และนักเรียนซึ่งมีความต้องการเป็นพิเศษ การนำวิธีการนี้ไปปฏิบัติเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งเพื่อปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544, หน้า 48) กล่าวว่าบรรยากาศการเรียนการสอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน บรรยากาศที่ดีอาจส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตดี มีความตั้งใจ ใช้เวลาในการเรียนเต็มที่ ในทางกลับกัน บรรยากาศที่ไม่เหมาะสมจะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนไม่สนใจ ไม่ตั้งใจเรียนอาจมีอคติต่อผู้สอนและต่อสถาบันได้ บรรยากาศการเรียนการสอน โดยเน้นในชั้นเรียนเป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การเรียนมีประสิทธิภาพดังนั้นมีผลการวิจัยจึงพบว่ารูปแบบการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ประกอบด้วย จัดสภาพของโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ ระดมทรัพยากรเพื่อจัดสร้างบรรยากาศ ด้านสถานที่ให้น่าดู น่าอยู่ น่ามอง จัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดให้ผู้มีโอกาสได้เรียนรู้ด้วยตนเอง จากธรรมชาติ จากการปฏิบัติจริงมากที่สุด

3.2 การจัดหา เลือก ใช้ ผลิต และพัฒนาสื่อ รูปแบบการจัดหา เลือก ใช้ ผลิต และพัฒนาสื่อประกอบด้วยบุคลากรจัดหาสื่อร่วมกันและขอความร่วมมือจากชุมชน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ จัดหาสื่อธรรมชาติ พัฒนาวัสดุเหลือใช้ที่หาได้ในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ ทั้งนี้เพราะปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการเรียนรู้ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียนหรือในโรงเรียน ผู้สอนและผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ อย่างหลากหลาย สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลาทุกสถานที่ สื่อที่นำมาใช้เพื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการ

ศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเรียกลักษณะการเรียนรู้ ซึ่งหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่รอบตัวไม่ว่าจะเป็นวัสดุของจริง บุคคล สถานที่ เหตุการณ์ หรือความคิดเห็นก็ตาม ถือเป็นสื่อการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้นขึ้นอยู่กับว่าเราเรียนรู้จากสิ่งนั้น ๆ หรือนำสิ่งนั้น ๆ เข้ามาสู่การเรียนรู้ของเราหรือไม่ ฉะนั้น สื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษาจึงไม่จำกัดอยู่เพียงเฉพาะหนังสือเรียนเท่านั้นผู้เรียนและผู้สอนสามารถเรียนรู้ได้จากสื่อทุกประเภท สอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2545, หน้า 51-57) ที่กล่าวถึงบทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ไว้ว่า การจัดการเรียนรู้จะประสบผลสำเร็จตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือในการส่งเสริมด้านต่าง ๆ จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ได้แก่ ผู้เรียน ผู้สอน ครูบรรณารักษ์ ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ฯลฯ ผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับสื่อการเรียนรู้โดยตรง เพราะผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยสื่อต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ โดยผู้เรียนจะต้องเป็นผู้แสวงหาสื่อเรียนรู้ลักษณะและวิธีใช้สื่อ เลือกและใช้สื่ออย่างเหมาะสม ตลอดจนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อหรือสร้างสื่อขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ ผู้สอนเป็นผู้มีส่วนสำคัญยิ่งในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐานของหลักสูตร ทั้งนี้ เพราะผู้สอนย่อมเป็นผู้ทราบเป็นอย่างดีว่าในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมที่จะจัดให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเพื่อเกิดการเรียนรู้มีอะไรบ้าง สื่อการเรียนรู้ที่ต้องใช้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้น ๆ ผู้สอนจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการเลือกสื่อ ชี้แนะผู้เรียนในการใช้สื่อ จัดทำ จัดหาสื่อ ตลอดจนสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสื่อการเรียนรู้ใช้อย่างหลากหลาย ในส่วนของบทบาทของครู บรรณารักษ์ สถานศึกษาต้องพัฒนาห้องสมุดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ทั้งผู้เรียนและผู้สอนสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางและสะดวกครูบรรณารักษ์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากต่อการสนับสนุนการเรียนการสอนและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับทุกคน โดยจัดห้องสมุดให้มีลักษณะเป็นพลวัตรอยู่เสมอ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้สนับสนุนทุก ๆ ด้าน ส่งเสริมสนับสนุนให้ข้อเสนอแนะแก่บุคลากรภายในสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมีส่วนร่วมในการกำหนดและวางแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้มีบทบาทในการประเมิน และกำหนดคุณภาพมาตรฐานในการจัดซื้อ จัดหา ติดตามผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรื่องสื่อเกี่ยวกับการจัดหา ผลิต ใช้ และพัฒนาสื่อพร้อมให้การชี้แนะแก้ไขปัญหาในการนำสื่อมาใช้ในการเรียนการสอน ผู้ปกครองเป็นผู้ใกล้ชิดกับผู้เรียน ย่อมจะทราบความสนใจความถนัดและความสามารถของผู้เรียน จึงเป็นบุคคลที่เหมาะสมจะให้การดูแล ส่งเสริมช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เสริมหรือเพิ่มเติมจากสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง ชุมชน

และองค์กรมีส่วนสำคัญในการร่วมส่งเสริม สนับสนุนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ การบริจาคสื่อ ให้หรือแนะนำในการใช้สถานประกอบการสำหรับการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา ดังนั้นผลการวิจัยจึงพบว่ารูปแบบการจัดหาเลือก ใช้ ผลิต และพัฒนาสื่อประกอบด้วยบุคลากรจัดหาสื่อร่วมกันและขอความร่วมมือจากชุมชน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

3.3 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วยการวางแผนจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้มีการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระ จัดกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้นักเรียนรู้จักวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลาย สอดคล้อง กับจุดประสงค์ เนื้อหา และผู้เรียน จัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีเพื่อให้ นักเรียนได้ฝึกและปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณภาพคือดี มี ปัญญาคือเก่ง และเป็นผู้มีความสุขคือ สุขภาพกายและจิตดี โดยสรุปเป็นประชาชนที่ดี เก่ง สุข เป็นประชาชนที่มองกว้าง คิดไกล ใฝ่รู้ เชิดชูคุณธรรมนั้น ต้องเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 12) ในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียน โดยสรุปว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ใช้กระบวนการเรียนรู้หาความรู้มีการบูรณาการ ใช้แหล่งการเรียนรู้หลากหลาย เป็นการวัดประเมินตามสภาพจริง สรุศักดิ์ หลาบมาลา (2543, หน้า 95) กล่าวว่า การเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ใช้ความสนใจของนักเรียนเป็นจุดเริ่มต้นมีกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน และที่สำคัญที่สุด คือสอนด้วยความรัก และเมตตาจึงทำให้นักเรียนเห็นว่าครู และโรงเรียนเป็นที่พึ่งของตนได้ เกิดกำลังใจที่จะเรียน และบุคลากรในชุมชน ควรเป็นแหล่งวิทยากร และทรัพยากรให้การเรียนการสอนและโครงการได้ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนควรจะดี และเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน ดังนั้นผลการวิจัยจึงพบว่า รูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วยการวางแผนกระบวนการเรียนรู้ให้มีการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย

3.4 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รูปแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนประกอบด้วย วิเคราะห์กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่โรงเรียนกำหนด วางแผนจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีความรู้ คุณคุณธรรมตลอดหลักสูตรทุกสาระ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถและ ความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้เพราะ กิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่มุ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักตนเองเพื่อการค้นพบศักยภาพของตนในการพัฒนาให้เต็ม

ศักยภาพและมุ่งเน้นด้านระเบียบวินัย หน้าที่ความรับผิดชอบ และการบำเพ็ญประโยชน์ให้ชุมชน สังคม ประเทศชาติ เป็นกิจกรรมที่นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติจริง โดยการศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน การทำงานเป็นกลุ่ม และประเมินผลเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตามลักษณะความพร้อม ความต้องการ และความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามคุณลักษณะของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่เกื้อกูลต่อการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสามารถและความถนัดของตนเอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาเต็มตามศักยภาพ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจึงประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมนักเรียน สอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2545, หน้า 1) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตาม ศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญคือ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบวิธีการที่เหมาะสม ดังนั้นผลการวิจัยจึงพบว่า รูปแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนประกอบด้วย วิเคราะห์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่โรงเรียนกำหนด วางแผนจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีความรู้ คุณธรรมตลอดหลักสูตรทุก สาระ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความสนใจความถนัด ความสามารถและ ความต้องการของ ผู้เรียน

3.5 การวัดผลประเมินผล รูปแบบการวัดผลประเมินผลประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการของสถานศึกษากำหนดรูปแบบและระเบียบประเมินผลของ สถานศึกษา ผู้สอนจัดการเรียนการสอนตรวจสอบพัฒนาการของผู้เรียนและประเมินตามสภาพจริง จัดให้มีการวัดผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน เพื่อการปรับปรุงพัฒนาและตัดสินผลการ เรียน หัวหน้าสถานศึกษาอนุมัติผลการเรียนและสถานศึกษารายงานผลการประเมิน ทั้งนี้เพราะการ วัดผลประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกระบวนการตรวจสอบว่าผู้เรียน มีผลการเรียนรู้และพฤติกรรม หรือคุณลักษณะตามหลักสูตรที่คาดหวังหรือไม่ ครูผู้สอนจะเป็นผู้วัด ผลประเมินผลการเรียนรู้ และเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ วิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งสรุปผลการแก้ ปัญหา/พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีการและแบบวัดต่าง ๆ รวมทั้งการจดบันทึกหลังการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ เป็นต้น และประเมินผลเพื่อตรวจสอบพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ ของหลักสูตร เพื่อนำผลไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานที่กำหนดไว้ และ ใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินผลการเรียน สถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบการวัดและประเมินผล

การเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างเหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ให้ผลการประเมินถูกต้องตามสภาพ ความรู้ ความสามารถที่เป็นจริงของผู้เรียน สอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2545, หน้า 12-13) กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพ ผู้เรียน เพราะ จะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงการพัฒนา ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้ง ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่าง เต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาต้องจัดทำหลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการ เรียนของสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติร่วมกัน ดังนั้นผลการวิจัยจึงพบว่า รูปแบบการวัดผลประเมินผลประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการของสถาน ศึกษากำหนดรูปแบบและระเบียบประเมินผลของสถานศึกษา ผู้สอนจัดการเรียนการสอนตรวจสอบพัฒนาการของผู้เรียนและประเมินตามสภาพจริง จัดให้มีการวัดผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน เพื่อการปรับปรุงพัฒนาและตัดสินผลการเรียน หัวหน้าสถานศึกษาอนุมัติผลการ เรียนและสถานศึกษารายงานผลการประเมิน

3.6 การแนะนำรูปแบบการแนะนำประกอบด้วย จัดให้มีผู้รับผิดชอบ โดยเฉพาะ อย่างเป็นทางการ ครูแนะนำให้เป็นທີ່ปรึกษาทั้งเรื่องส่วนตัว การเรียน และอาชีพ ครูทุกคนเป็น ครูแนะนำ ศึกษาภูมิหลังของเด็กเพื่อหาแนวทางแก้ไข จัดเป็นกิจกรรมร่วมกับชุมชนโดยเชิญ ผู้ประกอบการมาให้การแนะนำอาชีพแก่เด็ก เชิญศิษย์เก่าที่ประสบผลสำเร็จในการศึกษามาให้ คำแนะนำแก่รุ่นน้อง ทั้งนี้เพราะ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ท่ามกลาง สภาพสังคมปัจจุบันนับเป็นสิ่งยากยิ่ง โดยเฉพาะในยุคที่สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลกระทบโดยตรง และโดยทางอ้อมต่อการดำเนินชีวิตของคน ทุกเพศ ทุกช่วงวัยของชีวิต ปัญหาสังคมได้ทวีความซับซ้อน รุนแรงขึ้นทุกขณะ ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาการมีค่านิยมฟุ้งเฟ้อ การเลียนแบบ การแพร่ระบาดของสารเสพติด การก่ออาชญากรรม การทำแท้ง การฆ่าตัวตาย ความอ่อนไหวทางจิตใจ ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้มีสาเหตุสำคัญ คือ บุคคล ไม่รู้จักตนเองและสภาพแวดล้อมที่ดีพอ ขาดทักษะการคิดตัดสินใจแก้ปัญหา และไม่สามารถปรับ ตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ซึ่งจำเป็นที่สถานศึกษาต้องใช้กระบวนการแนะนำเป็นกลไกสำคัญ ในการป้องกันช่วยเหลือ ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่เยาว์วัย สอดคล้องกับ กรอบความคิดมิติ ใหม่การแนะนำ ของ กรมวิชาการ (2545, หน้า 2-5) ที่อธิบายว่า ผู้บริหารและครูทุกคนมีบทบาท ในการแนะนำ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่มั่นคงให้กับผู้เรียน ทั้งด้านชีวิตและสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การแนะนำเป็นกระบวนการสำคัญในการสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนให้เต็มตาม ศักยภาพ มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคม อีกทั้งมีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนรู้จักตนเอง ฟังตนเอง และตัดสินใจอย่างเหมาะสม มีทักษะและประสบการณ์

อย่างเพียงพอในการดำรงชีวิต ประกอบอาชีพ และปรับตัวเข้ากับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้อย่างเหมาะสมทุกช่วงชีวิต การพัฒนาระบบการแนะแนวของสถานศึกษาต้องดำเนินการในเชิงรุกที่ครอบคลุมทั้งการป้องกัน ดูแล ช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่สำคัญได้แก่ ผู้บริหาร ครูทุกคน พ่อแม่ผู้ปกครอง ชุมชน และสื่อมวลชน ดังนั้นผลการวิจัยจึงพบว่า รูปแบบการแนะแนวประกอบด้วยจัดให้มีผู้รับผิดชอบโดยเฉพาะอย่างเป็นทางการครูแนะแนวให้เป็นที่ปรึกษาทั้งเรื่องส่วนตัว การเรียน และอาชีพ ครูทุกคนเป็นครูแนะแนว ศึกษาภูมิหลังของเด็กเพื่อหาแนวทางแก้ไข จัดเป็นกิจกรรมร่วมกับชุมชนโดยเชิญผู้ประกอบการมาให้การแนะแนวอาชีพแก่เด็ก เชิญศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จในการศึกษามาให้คำแนะนำแก่รุ่นน้อง

3.7 การนิเทศ กำกับ ติดตาม รูปแบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประกอบด้วย

ผู้บริหารจัดทีมนิเทศภายใน จัดทำแผนนิเทศให้ชัดเจน ให้ครูทราบล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ นำผลการนิเทศมาร่วมประชุมอภิปรายหลังการนิเทศ นิเทศอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง อย่างเที่ยงตรง เชื่อถือได้ นิเทศโดยการสำรวจ สอบถามและการเยี่ยมชั้นเรียน ทั้งนี้เพราะ การนิเทศภายในเป็นการช่วยกันดึงเอาความสามารถพิเศษของแต่ละคนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลอื่นในหมู่คณะ ก่อให้เกิดพลังความคิดและพลังที่จะผลักดันให้กิจการต่าง ๆ ก้าวไปข้างหน้าได้อย่างดี และการประเมินผลเป็นงานหลักของการบริหารงานทุกประเภท เพราะการประเมินผลทำให้ทราบว่า กระบวนการ/ขั้นตอนการทำงานเหมาะสมหรือไม่เพียงใดและผลของการดำเนินงานบรรลุถึงจุดมุ่งหมายหรือไม่ สอดคล้องกับ ชวรี มณีศรี (2538, หน้า 201) กล่าวถึง ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนว่า การนิเทศการศึกษาเป็นความร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้สอน เพื่อปรับปรุง การสอนของครูให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ เป็นความพยายามทุกชนิดของผู้ที่อยู่ในโรงเรียนตั้งแต่ผู้บริหารลงไป ในอันที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น เป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับครูในโรงเรียน ในการที่จะแก้ไขปรับปรุง พัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน และสอดคล้องกับ กมล ภูประเสริฐ (2544, หน้า 87) กล่าวว่า การประเมินผลที่จัดอยู่ในภารกิจของสถานศึกษา ได้แก่ การประเมินหลักสูตร เพื่อดูความเหมาะสมของหลักสูตรที่ใช้อยู่ในสถานศึกษา การประเมินการเรียน การสอน เพื่อดูประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนการสอนที่สถานศึกษาจัดขึ้น การประเมินการนิเทศภายใน เพื่อให้บุคลากรแต่ละคนพัฒนาตนเองได้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้นผลการวิจัยจึงพบว่า รูปแบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประกอบด้วย ผู้บริหารจัดทีมนิเทศภายใน จัดทำแผนนิเทศให้ชัดเจน ให้ครูทราบล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ นำผลการนิเทศมาร่วมประชุมอภิปราย

หลังการนิเทศ นิเทศอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง อย่างเที่ยงตรง เชื่อถือได้ นิเทศโดยการสำรวจ สอดถามและการเยี่ยมชมชั้นเรียน

3.8 การวิจัยเพื่อพัฒนา รูปแบบการวิจัยเพื่อพัฒนาประกอบด้วย ให้นักศึกษามีความรู้ เรื่องการวิจัย ในลักษณะการประชุมปฏิบัติการ กลุ่มย่อย ศึกษาวิธีการกำหนดปัญหา สร้างเครื่องมือ ดำเนินการและสรุปอภิปรายผลการวิจัย ทำการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 14-16) ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาของไทย ได้ให้ความสำคัญกับการวิจัย และ กำหนดไว้หลายมาตราที่ชี้ให้เห็นว่า การวิจัยเป็นกระบวนการที่ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการทำงานของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งเป็นกลไกที่นำไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ มาตรา 24 (5) ระบุให้ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียน สามารถใช้การวิจัยเพื่อศึกษาเรื่องที่สนใจและต้องการหาความรู้ใหม่ หรือต้องการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มาตรา 30 ระบุให้ผู้สอนทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน ผู้สอนนอกจาก จัดกระบวนการเรียนการสอนแล้ว ยังใช้การวิจัยเพื่อศึกษาปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการรู้คำตอบ พัฒนา สิ่งที่ต้องการพัฒนาหรือแก้ปัญหา และศึกษาและพัฒนาในสิ่งที่ปัญหาหรือต้องการพัฒนาควบคู่ กันไปอย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการวิจัยให้เป็นกระบวนการ เดียวกันสามารถมองเห็นปัญหา ระบุนหรือรู้ปัญหาได้ รู้จักการวางแผนการวิจัย เก็บข้อมูลและ วิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีหลักฐานการได้มาซึ่งข้อค้นพบ มีเหตุผลอธิบายถึงข้อค้นพบ กรมวิชาการ (2545, หน้า 9) กล่าวว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้สอนทำวิจัยเพื่อพัฒนา การเรียนรู้ด้วยการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ วางแผนแก้ไขปัญหการเรียนรู้ เก็บรวบรวม ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ให้ผู้สอนสามารถทำวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษา ที่นำไปสู่คุณภาพการเรียนรู้ ด้วยการศึกษวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ออกแบบและพัฒนา วัตกรรมการเรียนรู้ ทดลองใช้ในวัตกรรมการเรียนรู้ เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ผลการใช้ วัตกรรมการนั้น ๆ และให้ผู้สอนสามารถนำกระบวนการวิจัยมาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยการใช้เทคนิควิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการวิเคราะห์ปัญหา สร้างแนวทางเลือก ในการแก้ไขปัญหา ดำเนินการตามแนวทางที่เลือก และสรุปผลการแก้ไขปัญหานั้นเป็นการฝึก ทักษะ ฝึกกระบวนการคิด ฝึกการจัดการจากการเผชิญสภาพการณ์จริง และปรับประยุกต์มวล ประสพการณ์มาใช้แก้ไขปัญหานั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า รูปแบบการวิจัยเพื่อพัฒนา ประกอบด้วย ให้นักศึกษามีความรู้เรื่องการวิจัย ในลักษณะการประชุมปฏิบัติการ กลุ่มย่อย ศึกษา วิธีการกำหนดปัญหา สร้างเครื่องมือ ดำเนินการและสรุปอภิปรายผลการวิจัยทำการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้

4. การดำเนินการใช้หลักสูตร รูปแบบการดำเนินการใช้หลักสูตรประกอบด้วย ดำเนินการใช้หลักสูตรตามขั้นตอนวิธีการที่กำหนดในการวางแผนการใช้หลักสูตร บุคลากรในโรงเรียนต้องมีการประเมินตนเองเป็นระยะ เพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนา บัณฑิตที่ดี ข้อเสีย ข้อเสนอแนะ เพื่อแก้ไขปรับปรุง มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อมีส่วนร่วมในการพิจารณาและทราบ ความก้าวหน้าในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ระดมงบประมาณจากชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การใช้หลักสูตรสถานศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะ หลังจากสถานศึกษาจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาได้สำเร็จ สิ่งที่ต้องดำเนินการต่อมาคือการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียน ซึ่งขั้นตอนนี้ถือว่ามีความสำคัญที่สุด เพราะหลักสูตรไม่ว่าจะมีความสมบูรณ์เพียงใด หากสถานศึกษาไม่ได้นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรนั้นก็จะไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย รัชชชัย ชัยจิรฉายากุล และคณะ (2545, หน้า 30)

ได้สรุปว่าการปฏิบัติการบริหารจัดการหลักสูตรหรือการใช้หลักสูตรให้เป็นไปตามภารกิจที่สองคือการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา และภารกิจที่สามคือการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่งสถานศึกษากำหนดไว้ จึงสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่ารูปแบบการดำเนินการใช้หลักสูตรประกอบด้วยดำเนินการใช้หลักสูตรตามขั้นตอนวิธีการที่กำหนดในการวางแผนการใช้หลักสูตร

5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รูปแบบการนิเทศ กำกับติดตามประเมินผลประกอบด้วย ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานและติดตามผลการเรียนของนักเรียน นิเทศเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินการ จัดให้มีการประเมินผลการใช้หลักสูตร ทั้งนี้เพราะการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นขั้นตอนและกลไกสำคัญของการบริหารจัดการที่จะทำให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จและเป็นภารกิจหลักสำคัญของผู้บริหารองค์กรที่จะทำให้การบริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา สถานศึกษาต้องจัดเตรียมข้อมูล กระบวนการทำงาน และบุคลากรในสถานศึกษา ที่สามารถให้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน รับการนิเทศทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา และนำผลการนิเทศ ข้อเสนอแนะไปปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา หลักสูตรที่สร้างขึ้นเสร็จแล้วจะต้องมีการประเมินตามกระบวนการและขั้นตอนเพื่อที่จะได้หลักสูตรที่ดี มีคุณภาพ สมบูรณ์ตามหลักการของการสร้างหลักสูตรที่ถูกต้อง ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญจะทำให้การปฏิบัติงานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ให้ได้ผลดี ต้องดำเนินการนิเทศการศึกษาแก่ครูในโรงเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร รัชชชัย ชัยจิรฉายากุล และคณะ (2545, หน้า 30) สรุปว่า การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล แยกเป็น 2 ส่วน คือ การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา และ การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหาร

หลักสูตรและงานวิชาการภายนอกสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า รูปแบบการนิเทศ กำกับติดตามประเมินผลคือ นิเทศเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินการ

6. การสรุปผลการดำเนินงาน รูปแบบการสรุปผลการดำเนินงานประกอบด้วย สถานศึกษาต้องจัดระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานผล จัดตั้งคณะทำงานสรุปผลการดำเนินงานการบริหารหลักสูตร รายงานกรรมการต้นสังกัด ชุมชน เผยแพร่ทั่วไป จัดทำเอกสารรายงานการใช้หลักสูตรสถานศึกษา จัดทำเอกสารรายงานผลการเรียนของนักเรียนประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ปกครองรับรู้ ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาต้องรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานพัฒนาจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา สรุปเขียนรายงานผลการดำเนินงานเสนอต่อผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับ รัชชัช ชัยจิรยากุล และคณะ (2545, หน้า 30) ซึ่งสรุปว่าการสรุปผลการดำเนินงานพัฒนาจัดการหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา สรุปและเขียนรายงานผลการดำเนินงานเสนอต่อผู้เกี่ยวข้อง และนำผลการรายงานเผยแพร่ให้ชุมชนหรือ สาธารณชนได้รับทราบ ดังนั้นผลการวิจัยจึงพบว่า รูปแบบการสรุปผลการดำเนินงานประกอบด้วย สถานศึกษาต้องจัดระบบการกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานผล จัดตั้งคณะทำงานสรุปผลการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตร รายงานกรรมการต้นสังกัด ชุมชน เผยแพร่ทั่วไป จัดทำเอกสารรายงานการใช้หลักสูตรสถานศึกษา จัดทำเอกสารรายงานผลการเรียนของนักเรียนประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองรับรู้

7. การปรับปรุงพัฒนา รูปแบบการปรับปรุงพัฒนาประกอบด้วย สำนวความคิดเห็นเพื่อร่วมกันปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร สรุปปัญหาอุปสรรคจากการใช้หลักสูตรโดยพิจารณาจากกระบวนการใช้หลักสูตร คุณภาพ และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ประเมินตนเองของสถานศึกษา และนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงพัฒนาการพัฒนาหลักสูตร ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการแล้วนำมาปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะ ปัญหา/อุปสรรคในการดำเนินงานและข้อมูลจากการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรทั้งหมดจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการพัฒนาจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในปีต่อไปซึ่งสอดคล้องกับ นิคม ชมภูหลง (2544, หน้า 323) ได้สรุปว่า การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษานำผลการดำเนินการ รวมทั้งปัญหา/ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนากระบวนการพัฒนาหลักสูตร และสถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผลการวิจัยจึงพบว่า รูปแบบการปรับปรุงพัฒนาประกอบด้วย สำนวความคิดเห็นเพื่อร่วมกันปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตร สรุปปัญหาอุปสรรคจากการใช้หลักสูตรโดยพิจารณาจากกระบวนการใช้หลักสูตร และคุณภาพ และ

ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ประเมินตนเองของสถานศึกษาและนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตร ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการแล้วนำมาปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย ผู้วิจัยพบสิ่งที่น่าจะเป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยจึงนำเสนอ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับกระทรวง เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา นำผลการวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลประกอบในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

2. นำผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

3. ในขั้นตอนการสร้างความตระหนักแก่ครูและผู้เกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการโดยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถมาให้การอบรม

4. โรงเรียนทุกโรงเรียนควรจัดบรรยากาศของโรงเรียนให้เป็นบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ โดยจัดสภาพแวดล้อมเป็นแหล่งสืบค้นความรู้ให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยที่ได้เป็นรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรมีการนำรูปแบบดังกล่าวไปทดลองใช้จริง เพื่อศึกษาผลที่ได้จากการปฏิบัติจริงว่าสามารถดำเนินการได้หรือไม่ มีปัญหาอะไรในการปฏิบัติบ้าง

2. ควรมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ หรือความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับเด็กจากการที่ได้รับการศึกษา โดยใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเปรียบเทียบกับหลักสูตรเดิม